

SEZONĀLAIS APDZĪVOJUMS LATVIJAS LAUKU TERITORIJĀS

***Ineta Grīne, Undīne Grigorjeva, Dita Anančonoka,
Egīna Šenberga, Toms Vanders***

LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, e-pasts: Ineta.Grīne@lu.lv

Anotācija. Daudzviet Eiropā otrās mājas pieder pie kultūras tradīcijām, dzīvesveida un veido ievērojamu daļu no tūrisma infrastruktūras. Latvijā viensētas kļūst arvien pievilcīgākas kā otrās mājas, un to īpašnieki veido laukos sezonālo iedzīvotāju grupu ar savu dzīvesveidu, interesēm, vērtībām. Latvijā otrās mājas un sezonālais apdzīvojums nav plaši pētīts. Pamatojoties uz literatūras studijām, sniegts sezonālo iedzīvotāju un apdzīvojuma raksturojums, veikts otro māju raksturojums etalonteritorijās – Vidzemes augstienes un pierobežas pagastos. Pētījums parāda, ka, no vienas puses, sezonālo iedzīvotāju vidū vērojama vēlme būt tuvāk dabai, atpūsties no cilvēku burzmas, pilsētas trokšņa, steigas un stresa, tajā pašā laikā pārcelties uz dzīvi laukos traucē negatīvā sociālekonomiskā situācija – bezdarbs, nabadzība, sociālā atstumtība. Nomaļās lauku teritorijas otrajām mājām tiek retāk izvēlētas nekā vietas Rīgas tuvumā. Sezonālo iedzīvotāju profils etalonteritorijās nav nekas unikāls, tas drīzāk sakrīt ar līdzīga pētījuma rezultātiem par otrajām mājām un to īpašniekiem citās valstīs. Lai iegūtu plašāku ieskatu par sezonālajiem iedzīvotājiem un apdzīvojumu laukos, nepieciešams turpināt iesāktu pētījumu, palielinot etalonteritoriju un respondentu skaitu.

Atslēgas vārdi: lauku apdzīvojums, otrās mājas, sezonālie iedzīvotāji, Vidzeme, pierobežas pagasti.

Ievads

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas laukos ir ienācis jauns iedzīvotāju slānis – sezonālie iedzīvotāji, kuru ienākumi, vērtības, intereses un dzīves stils atšķiras no vietējiem lauku iedzīvotājiem (Brida *et al.* 2011; Marjavaara 2008; Farstad, Rye 2013; Grīne, Strautnieks 2012; u.c.). Pirmkārt, laukus sezonālie iedzīvotāji izmanto vairāk kā atpūtas vietu nedēļas nogalēs vai vasarā (Grīne 2008), jo darbs vai studijas ir pilsētā, kamēr vietējie iedzīvotāji dzīvo un strādā laukos (Müller 2002; Farstad, Rye 2013). Otrkārt, sezonālo iedzīvotāju dzīvesveidu raksturo mobilitāte starp pastāvīgo un sezonālo dzīvesvietu, bieži vien tā ir starp pilsētu un laukiem. Tādējādi otro māju īpašnieki pārstāv pilsētas dzīvesveidu un pilsētas vērtības (Hiltunen 2007; Hiltunen, Rehunen 2014).

Latvijā otrās mājas un sezonālais apdzīvojums nav plaši pētīts. Pētījuma **mērķis** – izvērtēt sezonālo apdzīvojumu un iedzīvotāju struktūru pagastos Vidzemes augstienē, pierobežā Vidzemē, Latgalē un Sēlijā.

Pētījumā termins "**otrās mājas**" tiek lietots, lai aprakstītu privātos mājokļus, kas nav īpašnieka / lietotāja pastāvīgā dzīvesvieta; otro māju īpašniekus / lietotājus raksturo ar terminu "**sezonālie iedzīvotāji**".

Materiali un metodes

Pašreizējās demogrāfiskās situācijas un apdzīvojuma analīzei pagastos izmantota *CSP datu bāze*, kurā par demogrāfiskās situācijas raksturošanai pagastu griezumā 2015. gadā ir pieejama informācija tikai par iedzīvotāju skaitu.

Iedzīvotāju sastāva un apdzīvojuma raksturošanai izmantoti arī pagasta pārvaldes npublicētie dati, lauka apsekojumu materiāli un pagasta iedzīvotāju aptaujas dati. Iedzīvotāju aptauja veikta 2013.–2015.g., aptaujājot vienu iedzīvotāju no katras mājsaimniecības. Anketēšanas rezultātā tika iegūti dati no 112 sezonālajām mājsaimniecībām. Aptaujas rezultātā iegūta informācija par dzīves vietas izvēles noteicošajiem faktoriem, mājokļa stāvokli, saimniecisko darbību, mobilitāti, iedzīvotāju vērtējumu par dzīvi pagastā un nākotnes plāniem.

Lai papildinātu datu masīva analīzes rezultātus, 2015. gada maijā tika veiktas daļēji strukturētas intervijas ar Vecpiebalgas novada Attīstības plānošanas un nekustamā īpašuma nodaļas vadītāju D. Slaidiņu, Rundēnu pagasta pārvaldes vadītāju A. Sovānu un Pasienes pagasta pārvaldes vadītāju S. Marčenu, kā arī ar "Juveru", "Kalnupju", "Mauriņu" un "Muciņu" māju saimniekiem (Dzērbenes un Zosēnu pagastā).

Etalonteritoriju raksturojums

Latvijā ir saasinājušās iedzīvotāju skaita samazināšanās un iedzīvotāju novecošanās problēmas (Krišjāne, Lāce 2012), t.sk. lauku teritorijās. Iedzīvotāju skaits laukos, izņemot lauku teritorijas ap Rīgu, turpina samazināties gan pagastu centros, gan ārpus tiem.

Pētījumā izvēlēti 4 pagasti Vidzemes augstienē (Drustu, Dzērbenes, Taurenas, Zosēnu pag.; 62 saimn.). Šodien Vidzemes augstienes pagastos samērā daudz ir dažādos laikos iepirkta viensētas, kas tiek izmantotas kā brīvdienu / vasaras mājas pilsētniekiem. Tas ir ienesis savas īpatnības ainavā, bet tas ir arī ļāvis saglabāt vēsturisko apbūvi (Vecpiebalgas novada teritorijas plānojums 2013-2025; Grīne 2008).

Savukārt lauku teritorijās valsts pierobežā saistās ar nomales efektu Nomales efekts mazāk izpaužas Igaunijas un Lietuvas pierobežā nekā Krievijas pierobežā (Reģionu attīstība ... 2010). Būtiska nozīme ir attālumam no Rīgas, kā arī pierobežas statusam. Pētījumā izvēlēti 4 pagasti Latgales pierobežā ar Krieviju (Lauderu, Pasienes, Rundēnu, Zaļesjes pag.; 30 saimn.), 2 pagasti Vidzemes pierobežā ar Igauniju (Lodes, Ipiķu pag.; 9 saimn.), 5 pagasti Sēlijas pierobežā ar Lietuvu (Aknīstes, Asares, Elkšņu, Gārsenes, Rites pag.; 11 saimn.).

Galvenie rezultāti un diskusija

Sezonālie iedzīvotāji un apdzīvojums

Grūti definēt, kas ir *otrās mājas*. Kā atzīmē Haldrups (2009), jēdzieni *otrās mājas* un *otro māju tūrisms* ir neskaidri un izplūduši pēc būtības. Otrās mājas var definēt kā mājas, kuras īpašnieki izmanto sezonāli (Marjavaara, 2008). Citkārt termins tiek lietots saistībā ar migrāciju, iedzīvotāju mobilitāti un lauku tūrismu (Müller 2011). Terminam *otrās mājas* ir arī vairāki alternatīvi varianti, piem., atpūtas mājas, vasaras mājas, brīvdienu mājas, kotedžas, dārza mājas (Müller 2011; Līviņa 2012).

Otro māju ģeogrāfija saistās ar pašām pārmaiņām laukos (Vepsäläinen, Pitkänen 2010), ar cilvēku mobilitāti un pārmaiņām informācijas tehnoloģiju izmantošanā ikdienā (Haldrup 2009; Hiltunen, Rehunen 2014). Lauki tiek izmantoti tradicionālām aktivitātēm, brīvā laika pavadīšanai un atpūtai (Jaakson 1986; Vepsäläinen, Pitkänen 2010; Müller 1999). Visbiežāk darbība otrajās mājās saistās ar īpašuma uzturēšanu vai būvniecību (seno māju renovāciju un labiekārtošanu), ar rūpēm par dārzu, audzējot ogas, dārzeņus un ziedus, mauriņa veidošanu un uzturēšanu (Müller 1999; Vepsäläinen, Pitkänen 2010; Roca *et al.* 2011).

Darbošanās lauku mājās ir kontrasts dzīvei un darbam pilsētā. Pilsētniekiem dzīvesveida maiņa var nozīmēt arī vēlmi "aizbēgt" no pilsētas vides (pilsētas burzmas, trokšņa un piesārņotas vides) (Grīne, Strautnieks 2012), no darba (Hiltunen, Rehunen 2014), kā arī vēlmi izbaudīt pieredzi, kas vairs nav pieejama ikdienas dzīvē (Kaltenborn 1998).

Otrās mājas vietas izvēli būtiski ietekmē laiks un telpa, teritorijas pievilcība, ainava, lauku vide, arī nekustamo īpašumu cenu līmenis (Jaakson 1986; Hall, Müller 2004; Kauppila 2010; Hall 2011; Müller 1999; Rozīte, Vinklere 2011; Līviņa 2012). Lauku teritorijās sezonālās mājas atrodas upju un ezeru tuvumā, kalnu tuvumā, piekrastes zonā, apvidos ar pievilcīgu ainavu, vietās ar senu kultūrvēsturi (Silm, Ahas 2010; Marjavaara 2008; u.c.). Attālums starp pastāvīgo dzīvesvietu un otro māju nosaka apmeklējumu biežumu un uzturēšanās ilgumu tajā (Farstad, Rye 2013). Otrās mājas, kas atrodas tuvu pilsētām, iedzīvotāji apmeklē nedēļas nogalēs, brīvdienās. Turpretim tās mājas, kas atrodas tālāk no pilsētām, tiek izmantotas vairāk kā atpūtas mājas g.k. vasaras un / vai ziemas sezonā (Silm, Ahas 2010; Marjavaara 2008; Hiltunen 2007). Kritiskais punkts otro māju izmantošanai ir 200 km attālums no pastāvīgās dzīves vietas; pēc šī attāluma sasniegšanas otro māju apmeklējuma biežums samazinās ar kopējo intereses zudumu par otro māju (Kauppila 2010). Liela nozīme otrās mājas izvēlē ir ne tikai pilsētas tuvumam, transportam un ceļu tīklam, ainavai (Grīne, Strautnieks 2012), bet arī ģimeniskajām saitēm. Daudziem otrās mājas atrodas tuvu tai vietai, no kurienes nāk viņu dzimtas saknes vai ir pavadīta bērnība (Hall, Müller 2004; Vepsäläinen, Pitkänen 2010).

Bez tam sezonālās mājas piederība var norādīt arī uz sociālo statusu, īpaši tajos gadījumos, ja māja atrodas ainaviski skaistā vietā vai ārzemēs (Hall, Müller 2004; Hall 2006; Līviņa 2012).

Sezonālais apdzīvojums etalonteritorijās

Pagastos **Vidzemes augstienē** ir daudz sezonāli apdzīvotu individuālo māju un viensētu. Sezonāli apdzīvoto viensētu skaits pēc lauka apsekojumu un pagasta pārvaldes datiem 2013. gadā Taurenas pagastā bija ~45, Dzērbenes pagastā ~48, Zosēnu pagastā ~21. Otrās mājas atrodas gan pagasta centrā, gan ārpus tā, upju un ezeru tuvumā, ainaviski pievilcīgās vietās.

Sezonālo māju īpašnieki uzturas pagastā g.k. nedēļu nogalēs un / vai vasarās un / vai atvaļinājumā. Īpašnieku prombūtnes laikā šīs mājas pieskata kaimiņi vai tās iekonservē. To dara ar tām mājām, kuru īpašnieki uzturas pagastā tikai vasarās, turpretim to respondentu mājas, kurās uzturas arī nedēļas nogalēs, pieskata kaimiņi. Kā liecina aptaujas dati, lielākā daļa sezonālo iedzīvotāju nākotnē neplāno mainīt savu pastāvīgo dzīvesvietu un arī turpmāk šīs mājas plāno izmantot kā otrās mājas. Sezonālos iedzīvotājus pagastam piesaista piederošais zemes īpašums un pievilcīgā ainava, miers un klusums, brīvā laika pavadīšanas iespējas. Kā atzina intervētie māju saimnieki – tā bija arī vēlēšanās aizbēgt no pilsētas burzmas, trokšņa, iespēja atpūsties no ikdienas steigas. Vairāki sezonālie iedzīvotāji aizraujas ar dārzkopību, kas arī ir pamudinājies iegādāties lauku īpašumu (Grigorjeva 2015). Kā liecina gan aptauju rezultāti, gan interviju materiāli, tad lielākā daļa sezonālo iedzīvotāju kā pastāvīgu dzīvesvietu min Rīgu vai kādu no Latvijas pilsētām; aptuveni ~6% respondentu norāda kādu citu valsti (piem., ASV, Krievija, Igaunija).

Lielākā daļa sezonālo respondentu ir darbības vecumā, tikai ~26% respondentu bija pensijas vecumā (vecāki par 65 g.). Lielākā daļa intervēto atzina, ka plāno pārcelties uz pastāvīgu dzīvi pagastā tikai tad, kad sasniegs pensijas vecumu. ~17% respondentu anketās norādījuši, ka ir dzimuši tajā pašā pagastā/novadā, kurā atrodas viņu otrās mājas.

Pierobežas pagastos otro māju ir maz. Tās ir gan viensētas upju un ezeru tuvumā, gan pagasta centra tuvumā, arī Līvānu tipa mājas pagasta centrā. Kā galveno iemeslu otro māju izvēlē respondenti min vecāku māju atgūšanu vai īpašuma iegādi pagastā, Latgales un Igaunijas pierobežas pagastos – arī ģimenes apstākļus. Aptuveni puse respondentu ir dzimuši tajā pašā pagastā, kurā atrodas viņu otrās mājas. Aptuveni pusei otrās mājas ir dzimtas īpašums (Latgalē – pat 67% respondentu). Ja Latgalē otrās mājas tiek izmantotas g.k. vasarās un atvaļinājumu laikā, tad Sēlijā – g.k. vasarās, bet Vidzemē – nedēļas nogalēs. Lielākā daļa aptaujāto sezonālo iedzīvotāju kā pastāvīgu dzīvesvietu min pilsētu – Vidzemes pierobežā tā ir kāda no tuvākajām pilsētām (Rūjiena, Valka, Mazsalaca, Valmiera, Smiltene), Sēlijas pierobežā – Rīga un Viesīte, bet Latgales pierobežā – Rīga (30%) vai kāda no tuvāk esošajām pilsētām (Ludza, Zilupe, Rēzekne). Apmeklējuma biežums atkarīgs no pastāvīgās mājas atrašanās vietas: iezīmējas tendence, ka rīdzinieki savās otrajās mājās uzturas g.k. vasaras un / vai atvaļinājuma laikā; nedēļas nogalēs vairāk uzturas tie iedzīvotāji, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas tuvu otrajām mājām (piem., Viesītē dzīvojošie savas otrās mājas Sēlijā apmeklē nedēļas nogalēs un / vai vasarā, Rūjienā dzīvojošie – nedēļas nogalē). Tie iedzīvotāji, kuri otrajās mājās uzturas tikai vasarās, prombūtnes laikā mājas iekonservē; tie, kuri pavada nedēļas nogales – uztic mājas pieskatīt kaimiņam. Iezīmējas būtiska atšķirības –

Latgales pierobežā īpašnieku prombūtnes laikā otrās mājas tiek g.k. iekonservētas, jo tuvākie kaimiņi ir gados veci cilvēki un dzīvo pārāk tālu, lai varētu tās pieskatīt; bet Zemgales pierobežā otrās mājas to īpašnieku prombūtnes laikā vai nu pieskata kaimiņi, vai kā to norādīja puse respondentu – var izmantot draugi, radi. Aptuveni puse respondentu Sēlijas un Vidzemes pierobežā arī nākotnē otrās mājas plāno izmantot sezonāli; ~33% respondentu bija grūti atbildēt uz šo jautājumu, g.k. tiem respondentiem, kuru otrās mājas atrodas tuvu pastāvīgajai dzīvesvietai pilsētā (t.i., Rūjienā un Viesītē). Turpretim Latgales pierobežā otrās mājas plāno arī turpmāk izmantot sezonāli ~80% respondentu. Viens no izskaidrojumiem – gados vecāki cilvēki vēlas saglabāt saikni ar dzimto vietu (Latgalē 47% respondentu ir vecāki par 65 gadiem, turpretim Vidzemē un Sēlijā māju īpašnieki ir g.k. darbspējas vecumā). Arī ekonomiskā situācija Latgalē ir grūtāka; respondenti uzskata savu pagastu par nomali, pagasta attīstības iespējas – par vājām. Kā galveno priekšnoteikumu, lai pārceltos uz pastāvīgu dzīvi otrajās mājās pierobežas pagastā, visi respondenti min darba iespējas pagastā, bet uz Latgali – arī tad, ja dzīves apstākļi pasliktinātos pastāvīgajā dzīvesvietā.

Lai iegūtu plašāku ieskatu par sezonālajiem iedzīvotājiem un apdzīvojumu laukos Latvijā, nepieciešams turpināt iesākto pētījumu, paplašinot etalonteritoriju un respondentu skaitu.

Secinājumi

Pētījumi etalonteritorijās apstiprina izteiktās atziņas līdzīgos pētījumos par otrajām mājām un to īpašniekiem citās valstīs.

Līdzīgi kā citos veiktajos pētījumos, arī etalonteritorijās sezonālo iedzīvotāju dzīvesveidu raksturo mobilitāte starp pastāvīgo dzīvesvietu un otrajām mājām, visbiežāk starp pilsētu un laukiem. Lielākā daļa sezonālo iedzīvotāju kā pastāvīgo dzīvesvietu norāda Rīgu vai kādu tuvāko pilsētu otrajām mājām: Latgales pierobežā – Ludza un Zilupe, Vidzemes pierobežā – Rūjiena un Mazsalaca, Sēlijas pierobežā – Viesīte; turpretim Vidzemes augstienē Cēsis un Madona nav tik populāras.

Otro māju atrašanās vieta, plānotā izmantošana un uzturēšanās ilgums, apmeklējumu biežums ir atkarīgs no ceļā pavadāmā laika un attāluma līdz pastāvīgajai dzīvesvietai. Latgales un Sēlijas pierobežas sezonālie iedzīvotāji, kas pastāvīgi dzīvo Rīgā, apmeklē otrās mājas vasarā un atvaļinājumu laikā, turpretim Vidzemes augstienē – nedēļas nogalēs.

Latgales pierobežas etalonteritorijā otrās mājas lielākoties ir dzimtas īpašumi, kamēr Sēlijas un Vidzemes pierobežas teritorijās tikai daļai (aptuveni pusei respondentu) otrās mājas ir dzimtas īpašums, otrai daļai respondentu mājas ir iegādātas īpašumā, g.k. līdz 2004. gadam.

Būtiskas atšķirības starp etalonteritorijām vērojamas jautājumā par īpašuma apsaimniekošanu saimnieku prombūtnes laikā. Latgales etalonteritorijā mājas īpašnieku prombūtnes laikā tiek iekonservētas, kamēr pārējās etalonteritorijās otrās mājas visbiežāk pieskata kaimiņi vai vietējie iedzīvotāji.

Lai gan etalonteritorijās respondenti arī nākotnē plāno otrās mājas izmantot sezonāli, tomēr šajā jautājumā ir vērojamas būtiskas atšķirības. Latgales pierobežas etalonteritorijā 80% sezonālo iedzīvotāju plāno arī turpmāk mājas izmantot sezonāli, kamēr pārējās etalonteritorijās tādu ir aptuveni puse respondentu, ~32% respondentu bija grūti atbildēt uz šo jautājumu.

Sezonālie iedzīvotāji ienes pārmaiņas zemes apsaimniekošanā – tā nav saistīta ar lauksaimniecības darbību, tomēr apkārtējā ainava tiek sakopta.

Lai gan palielinās interese par dzīvi laukos (daba, klusums, miers), nomaļās lauku teritorijas mazāk piesaista sezonālos iedzīvotājus nekā teritorijas Rīgas tuvumā. Tas saistīts ar darba iespējām un pakalpojumu pieejamību laukos.

Pateicība

Pētījums veikts LZP projekta “Marginālo teritoriju veidošanās cēloņi un sekas Latvijā” ietvaros. Raksta autori izsaka pateicību pagastu pārvaldes darbiniekiem par sniegto informāciju.

Atsauces

- Brida, J.G., Osti, L., Santifaller E. (2011). Second homes and the need for policy planning. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*. 6(1), 141-163.
- Farstad, M., Rye, J.F. (2013). Second home owners, locals and their perspectives on rural development. *Journal of Rural Studies*, 30(1), 41-51.
- Grigorjeva, U. (2015). *Otrās mājas un sezonālais apdzīvojums Vidzemes augstienes un Latgales pierobežas pagastos. Maģistra darbs*. Rīga, LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte.
- Grīne, I. (2008). Lauku iedzīvotāju un apdzīvojuma telpiskās struktūras izmaiņas pēc Otrā pasaules kara (Cēsu rajona teritorijas). Promocijas darbs.
- Grīne, I., Strautnieks, I. (2012). Amatiems: example of the creation of a new kind of rural landscape and settlement pattern in Latvia. *Proceedings of the 24th session of PECSRL: Living in landscapes: knowledge, practice, imagination*, 66 (3), 156-171.
- Haldrup, M. (2009). Second homes. Kitchin, R. & Thrift, N. (eds.) *International encyclopedia of human geography*. Amsterdam: Elsevier, 50-55.
- Hall, M.C. (2006). Amenity migration in the South Island of New Zealand: Contestation for land and landscape in Central Otago. Moss, L. (ed.) *Amenity migrants: Seeking and sustaining mountains and their cultures*. Wallingford: CAB International, 295-305.
- Hall, C.M. (2011). Housing tourists: Accommodating short-term visitors. Marcoullier, D., Lapping, M. & Furuseth O. (eds.) *Rural housing, exurbanization and amenity driven development: Contrasting the haves and the have nots*. Farnham: Ashgate, 113-128.
- Hall, M.C., Müller, D.K. (2004). Introduction: Second homes, curse or blessing? Revisited. Hall, M.C. & Müller, D.K. (eds.) *Tourism, mobility and second homes: Between elite landscape and common ground*. Clevedon: UK Buffalo, Channel View Publications, 3-14.
- Hiltunen, M.J. (2007). Environmental Impacts of Rural Second Home Tourism – Case Lake District in Finland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(3), 243-265.

Hiltunen, M.J., Rehunen, A. (2014). Second home mobility in Finland: Patterns, practices and relations of leisure oriented mobile lifestyle. *Fennia* 192 (1), 1-22. <http://www.ojs.tsv.fi/index.php/fennia/article/viewFile/8384/10536> (17.02.2016)

Jaakson, R. (1986). Second-home domestic tourism. *Annals of Tourism Research*, 13(3), 367-391.

Kaltenborn, B.P. (1998). The alternate home – motives for recreation home use. *Norsk Geografisk Tidsskrift. Norwegian Journal of Geography*, 52(3), 121-134.

Kauppila, P. (2010). Resorts, second home owners and distance: A case study in Northern Finland. *Fennia*, 188(2), 163-178.

Krišjāne, Z., Lāce, T. (2012). Emigrācijas un pilsētas-lauku migrācijas sociālā ietekme Centrālajā un Austrumeiropā. Noslēguma ziņojums, EK, VT/2010/001. Kopsavilkums, Latvija, 2012.gada aprīlis. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8855&langId=lv> (19.02.2016)

Līviņa, A. (2012). Otro māju ilgtspējas nozīme vietas attīstībā un tūrisma nozarē. http://leaekonomisti.lv/wordpress/wp-content/uploads/2012/04/Livina_13_04_2012_LEA.pdf (16.02.2016)

Marjavaara, R. (2008). Second home tourism. The Root to Displacement in Sweden? Doctoral Dissertation. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:141659/FULLTEXT01.pdf> (16.02.2016)

Müller, D.K. (1999). German Second Home Owners in the Swedish Countryside: On the Internationalization of the Leisure Space. Umeå: Umeå Universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:688723/FULLTEXT01.pdf> (17.02.2016)

Müller, D.K. (2002). Reinventing the Countryside: German Second Home Owners in Southern Sweden. *Current Issues in Tourism*, 5(5), 426-446.

Müller, D.K. (2011). Second homes in rural areas: Reflections on a troubled history. *Norsk Geografisk Tidsskrift. Norwegian Journal of Geography*, 65 (3), 137-143.

Reģionu attīstība Latvijā 2009, (2010). http://www.vraa.gov.lv/uploads/Reģionu_attistiba_Latvija_2009.pdf (17.02.2016).

Roca, M., Roca, Z., Oliveira, J. (2011). Features and Impact of second homes expansion: the case of the Oeste Region, Portugal. *Hrvatski Geografski Glasnik*, 73 (2), 111-128. hrcak.srce.hr/file/117533 (17.02.2016)

Rozīte, M., Vinklere, D. (2011). Tourism and Recreation as a Driving Force for Forecasting Biodiversity Changes: Lake Engure Watershed Area as an Example. *Latvian Academy of Sciences. B: Natural, Exact and Applied Sciences*, 65(5/6), 192-197.

Silm, S., Ahas, R. (2010). The seasonal variability of population in Estonia municipalities. *Environment and Planning A*, 42 (10), 2527-2546.

Vecpiebagas novada teritorijas plānojums 2013.-2025. I daļa. Paskaidrojuma raksts. http://www.vecpiebalga.lv/docs/545/_planojums/apstipr/Pask-raksts-1.sej_4.Ainavas.pdf (17.02.2016)

Vepsäläinen, M., Pitkänen, K. (2010). Second home countryside. Representations of the rural in Finnish popular discourses. *Journal of Rural Studies*, 26 (2), 194-204.

Summary

In many parts of Europe, owning a second home is a part of the cultural tradition and lifestyle, and makes up a significant part of the tourism infrastructure. In Latvia, farmsteads and their associated lifestyle, behaviors and values are becoming increasingly popular; farmhouses are popular second homes. The topics of second homes and seasonal populations are not widely

researched in Latvia. A general characterization of the seasonal population and second homes in rural areas based on available literature is provided in the beginning of the paper. Following this are descriptions of second homes in selected areas of Vidzeme Upland and the borderlands of Latgale, Vidzeme and Sēlija. Analysis of the situation shows that a significant desire exists to escape busy city life, noise, pollution, stress and crowds, as well as to enjoy and be closer to the natural landscape. On the other hand, permanent moves to any of the rural municipalities are impeded by obstacles related to the negative socio-economic situation – unemployment, poverty and social exclusion. Despite the growing interest in life in the rural territories, peripheral rural territories are less attractive to seasonal inhabitants than peri-urban territories in Latvia. This profile is not unique to Latvia; results in study areas reflect the results of similar studies of second homes and their owners in other countries in Europe.